

comme un simple artisan ou un Régénérateur de la culture et de la renaissance arménienne, mais comme un champion des vertus humaines et chrétiennes, comme un apôtre. Ainsi au-delà du champion national, se révèle le héros riche des valeurs universelles. C'est pourquoi outre le peuple et l'Eglise arménienne, qui l'ont commémoré comme leur *père commun*, des Souverains de peuples, des hommes d'Etats, de hauts dignitaires ecclésiastiques et le Souverain Pontife lui-même, ont exprimé leur considération envers cet illustre fils de l'Arménie.

Les arméniens ont prouvé qu'ils avaient porté avec eux l'artisan de leur renaissance jusqu'aux horizons étrangers; Mekhitar pour sa part porta le nom et les gloires de son peuple chéri jusqu'aux universités, aux Cours et aux temples des pays lointains.

Il ne pouvait y avoir de plus grande solidarité entre Mekhitar et l'Arménie.

Que cet unique volume jubilaire, intitulé MEKHITAR, soit aussi une autre preuve de cette estime générale.

De hauts dignitaires du clergé occidental, comme des arménistes membres des universités, avec des spécialistes arméniens ont offert généreusement leur collaboration pour ce volume. C'est un témoignage de vénération et d'admiration de la part des intellectuels orientaux et occidentaux, exprimé envers ce fils fidèle de la Ste Eglise et de l'Arménie. Qu'ils veuillent bien trouver ici l'expression de notre plus profonde reconnaissance.

Ce volume jubilaire aurait dû voir le jour plus tôt. Diverses raisons, indépendantes de notre volonté, ont retardé sa remise à la presse. Nous sommes heureux de le présenter aujourd'hui au public comme un *livre d'or* à l'occasion de la clôture des fêtes jubilaires en l'honneur de Mekhitar.

La rédaction a voulu recueillir ici des études qui jetteront une lumière de plus sur la noble personnalité de Mekhitar, soit en illustrant quelques figures parmi ses contemporains qui ont collaboré avec lui, ou quelques événements auxquels il a assisté, soit par l'analyse de son œuvre et de quelques-uns de ses écrits. Les personnages qui ont fait l'objet de ces études, sont plutôt des européens, étant donné que les auteurs qui les ont étudiés, sont eux aussi des européens.

Nous n'avons pas la prétention d'avoir épuisé cette vaste matière, mais nous avons voulu seulement présenter ces quelques articles sous la forme de *Miscellanea*, dans l'espoir de favoriser la connaissance de la personne, de l'œuvre et de l'époque de Mekhitar, en laissant à d'autres semblables initiatives la tâche d'approfondir davantage le sujet.

Venise, le 8 Octobre 1950

LA RÉDACTION

LETTRE AUTOGRAPHE

de

S. S. LE PAPE

PIE XII

adressée

aux Abbés Généraux

des deux Ordres Mekhitaristes

de Venise et de Vienne

à l'occasion

des Célébrations Commémoratives

du Deuxième Centenaire de la mort

du Vén. ABBÉ MEKHITAR

(1749 — 1949)

illustrarunt. In comperto igitur est, tum eremitidem Sancti Lazari insulam ad amoena Venetiarum litora, tum Vindobonense coenobium non modo religiosae pietatis refugium ac palaestram, sed antiquitatis quoque monumentorum sedem ac florens bonarum artium exstare domicilium. Vobis itaque, Venerabilis Frater ac Dilecte Fili, cunctisque monachis, quibus praeestis, de proxima jucundi eventus faustitate ex animo gratulamur, simulque superna a Deo munera adprecamur, quibus omnes, apostolatus studio, quo ipse Petrus Mechitar flagrabat, valde inflammati, cum Apostolica hac Sede, ut semper fuistis fideliter intimeque conjuncti, Armenorum genti, eo magis Nobis dilectae, quo acrius rerum temporumque asperitatibus vexatae, felicia religionis ac virtutum incrementa afferre possitis. Quorum interea donorum in auspiciis, inque peculiaris Nostrae caritatis pignus, Apostolicam Benedictionem vobis, Venerabilis Frater ac Dilecte Fili, Cardinali Patriarchae Ciliciae Armenorum, cunctisque utriusque Mechitaristarum Congregationis sodalibus, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die II mensis Augusti, anno MDCCCCL, Pontificatus Nostri duodecimo.

PIUS PP. XII

զմայլելիօրէն ու լիօրէն ծաղկեցուցած են անոնց լեզուն, գրականութիւնը, պատմութիւնը, սրբազան վարդապետութիւնն ու ծէսը:

Յայտնի է ամէնուն որ Ս. Ղազարի ճգնասուն կղզեակը՝ Վենետիկի չքնաղ ծովափին, ինչպէս նաեւ Վիեննայի մենաստանը՝ ո՛չ միայն կրօնաւորական բարեպաշտութեան հանգրուան եւ մարդարան եղած են, այլ նաեւ հնութեան յուշարձաններու հաւաքավայր եւ զեղարուեստներու ծաղկեալ թանգարան:

Զեղի հետ, ուրեմն, Պատուական Եղբայր եւ Սիրելի Որդեակ, ինչպէս նաեւ բոլոր միաբաններուն որոնց կ'առաջնորդէք, սրտագին կը խնդակցինք, մերձաւոր ուրախ տօներու առիթով: Կը խնդրենք միանգամայն Աստուծոյ երկնային պարգեւներ, որոնցմով բոլորդ ալ, բոցավառ այն առաքելական եռանդով որով հրդեհուած էր ինքը Մխիթար, ու միացած Առաքելական այս Գահուն հետ հաւատարմաբար եւ սերտօրէն, ինչպէս միշտ եղած էք, կարենաք առաքելութեան ու կրօնքի արդաստուր պտուղներ արդիւնաբերել Հայ Ազգին մէջ, որ մեզի այնքան աւելի սիրելի է՝ որքան աւելի խոշտանդուած է ժամանակի եւ իրերու դաժան պայմաններէն:

Ուստի այս պարգեւներու բարեմաղթութեամբ, իբրեւ գրաւական Մեր առանձնայատուկ սիրոյն, Առաքելական Օրհնութիւնը Զեղի, Պատուական Եղբայր եւ Սիրելի Որդեակ, Կիլիկիոյ Տան Ծիրանաւոր Պատրիարքին, ինչպէս նաեւ զոյգ Մխիթարեան Միաբանութիւններուդ բոլոր անդամներուն՝ սիրայօժար կը բաշխենք ի Տէր:

Տրուած ի Հռոմ, Ս. Պետրոսէն, Օգոստոս 2-ին, 1950, Մեր Քահանայապետութեան տասներկուերորդ տարին:

ՊԻՈՍ ՊԱՊ ԺԲ